

Raad van de
Europese Unie

Brussel, 22 september 2023
(OR. en)

13202/23

SOC 626
EMPL 446

NOTA

van:	het voorzitterschap
aan:	het Comité van permanente vertegenwoordigers/de Raad
Betreft:	Consolidatie en versterking van de Europese socialebeschermingsstelsels - Oriënterend debat

Voor de delegaties gaat hierbij een oriënterende nota van het voorzitterschap over bovengenoemd onderwerp, met het oog op het oriënterend debat in de Raad Epsco op 9 oktober 2023.

Consolidatie en versterking van de Europese socialezekerheidsstelsels

Oriënterend debat

Uit de meest recente crises, en dan met name de pandemie en het stuwende effect van de Russische aanvalsoorlog tegen Oekraïne op de inflatie, blijkt het enorme belang van beleid dat de daling van gezinsinkomens onmiddellijk dempt. Zulk beleid moet eerst en vooral de meest kwetsbaren ten goede komen, zodat wordt voorkomen dat er negatieve effecten optreden die de ongelijkheid verergeren, de kansen beperken, en uiteindelijk de groei op middellange en lange termijn vertragen.

Een snelle en gerichte aanpak alleen is echter onvoldoende om de sociale gevolgen van de onderliggende maatschappelijke en economische veranderingen adequaat te bestrijden. Voor een doeltreffende uitvoering van het actieplan voor de Europese pijler van sociale rechten moeten ook de sociale gevolgen van deze onderliggende structurele uitdagingen, zoals die in verband met de digitale en de groene transitie, actief worden aangepakt.

Deze twee transities bieden de Europese burger ontegenzeggelijk grote kansen, maar kunnen tevens de ongelijkheid vergroten, onder meer in de vorm van een diepere digitale kloof en grotere energiearmoede. Het sociaal beleid moet dat op passende wijze voorkomen en aanpakken.

De lidstaten hebben hiertoe hervormingen op het gebied van sociale bescherming aangenomen die al dan niet reeds worden uitgevoerd, zoals hervormingen van de werkloosheidsuitkering, tijdelijke vrijstellingen van socialezekerheidsbijdragen, al dan niet gekoppeld aan herscholing, alsmede ingrepen om verschillen in sociale bescherming aan te pakken via een betere sociale bescherming van zelfstandigen en kwetsbare groepen. Er zijn echter grote verschillen tussen de lidstaten qua bescherming die laatstgenoemde groepen genieten.

Dat minimuminkomensregelingen zijn versterkt, heeft ook geholpen de gevolgen van deze crises aan te pakken. Meer in het bijzonder zijn lidstaten momenteel bezig om, voortbouwend op de onlangs aangenomen aanbeveling van de Raad, minimuminkomensregelingen een bredere dekking te geven, beduidend meer mensen van dit soort uitkeringen gebruik te laten maken, en sociale en arbeidsgerelateerde maatregelen beter op elkaar te doen aansluiten.

Voor volledige inclusie in de samenleving hebben mensen naast financiële steun ook begeleiding en sturing nodig, zowel maatschappelijk als op de arbeidsmarkt, zodat zij met gelijke rechten en kansen kunnen integreren en participeren.

Sommige lidstaten zetten ter verwezenlijking van deze doelstellingen in hun nationale hervormingsprogramma's aanzienlijke Uniemiddelen in, afkomstig uit onder meer NextGenerationEU en de structuurfondsen. Maar kortetermijnmaatregelen alleen volstaan niet, en dus hebben de lidstaten ook een middellange- en langetermijnaanpak nodig. Daarom krijgen sommige lidstaten nu oog voor het belang van het rendement van sociale investeringen en voor de vraag hoe ze deze investeringen fiscaal zo goed mogelijk kunnen inbedden.

Om de sociale bescherming in Europa te kunnen consolideren en versterken, moeten de socialezekerheidsstelsels beter worden gecoördineerd zodat ze aansluiten op de veranderingen op de arbeidsmarkt. Niet aflatende inzet in de onderhandelingen over het voorstel tot herziening van de verordening betreffende de coördinatie van de socialezekerheidsstelsels, is dan ook cruciaal.

Nieuwe fenomenen op de arbeidsmarkt, bijvoorbeeld de zogeheten digitale nomaden en telewerken, hebben gevolgen voor de coördinatie van de sociale zekerheid, voor de criteria ter bepaling van de toepasselijke wetgeving, en voor de verschillende takken van de sociale zekerheid. Dit vraagt om de aandacht van de EU.

Met het oog daarop is als eerste stap een ad-hocgroep van de Administratieve Commissie voor de coördinatie van de socialezekerheidsstelsels gaan kijken naar telewerkers die regelmatig actief zijn in een andere lidstaat dan die waar hun werkgever is gevestigd. Doel is concrete manieren voor te stellen om deze situaties aan te pakken. Dat neemt niet weg dat de Unie tijdens de volgende wetgevingscyclus wellicht meer initiatieven zal moeten ontplooiën.

Volgend punt is dat digitale technologieën de manier waarop instellingen met elkaar communiceren aan het veranderen zijn. De lidstaten bekijken momenteel hoe de communicatie tussen instellingen, burgers, bedrijven en autoriteiten anders kan worden vormgegeven en verbeterd. Digitale instrumenten en kunstmatige intelligentie krijgen in de toekomst ongetwijfeld een rol in de sociale bescherming, voornamelijk als middel om de uitoefening van socialezekerheidsrechten te bevorderen en fraude en misbruik beter te bestrijden. De recente mededeling van de Commissie "Digitalisering bij de coördinatie van de sociale zekerheid: het vrije verkeer op de eengemaakte markt vergemakkelijken" bevat een inventarisatie van lopende initiatieven en stelt concrete maatregelen voor ten behoeve van een digitaal beter geïntegreerd coördinatiesysteem voor de sociale zekerheid.

De ministers wordt verzocht om zich gezien het voorgaande en puttend uit nationale ervaringen, te beraden op de volgende vragen:

- *Welke gevolgen ondervinden de socialebeschermingsstelsels van de veranderingen door de COVID-19-pandemie, van het inflatieverhogende effect van de Russische aanvalsoorlog tegen Oekraïne, en van de groene en de digitale transitie waarin onze samenlevingen momenteel zitten? Wat zijn de prioriteiten qua verbetering van de sociale bescherming?*
- *De goedkeuring van de aanbeveling van de Raad over een toereikend minimuminkomen was een belangrijke stap voorwaarts voor de sociale bescherming. Welke lessen kunnen er in hoofdzaak worden getrokken uit de uitvoering van de desbetreffende regelingen op nationaal niveau? Hoe kan sociale bescherming worden uitgebreid tot de meest kwetsbare groepen?*
- *Helpen de technologische ontwikkelingen, met name artificiële intelligentie, de bestaande belemmeringen voor de coördinatie van de sociale zekerheid weg te nemen en de communicatie tussen overheidsdiensten in de hele Unie te vergemakkelijken? Zijn er concrete gevallen of situaties wat betreft het gebruik van technologische innovatie ter verbetering van de sociale bescherming die u met ons kunt delen?*